

Τι είναι η *Marchalina hellenica*, που προκαλεί τη λεγόμενη βαμβακίαση των πεύκων;

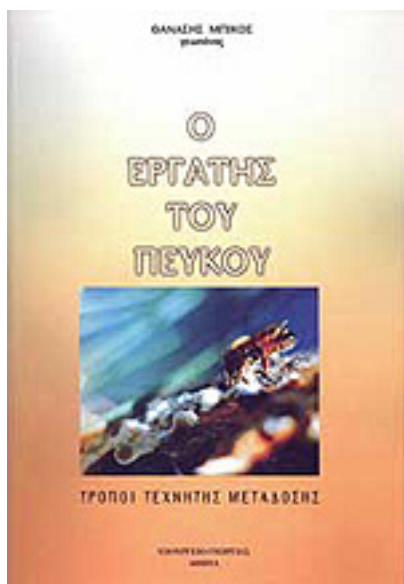
Η *Marchalina hellenica* (Γεννάδιος Π.) είναι ένα φλοιομυζητικό έντομο που προσβάλλει το πεύκο, το εξασθενεί, προκαλώντας με τον τρόπο αυτό την μερική ή ολική του νέκρωση. Υφίσταται σε διάφορες περιοχές της λεκάνης της Ανατολικής Μεσογείου. Πρόκειται για ένα έντομο που εντοπίστηκε στην Ελλάδα ήδη από τον εντομολόγο Παναγιώτη Γεννάδιο τον προηγούμενο αιώνα αλλά υπήρχε σε μικρούς μόνο, γεωγραφικά περιορισμένους πληθυσμούς. Το έντομο, ευρισκόμενο στο προνυμφικό στάδιο, παράγει κηρώδες προστατευτικό κάλυμα, τη γνωστή βαμβακάδα, ενώ τα πλούσια σε υδατάνθρακες (προϊόντα αρχικά της φωτοσύνθεσης του πεύκου) περιττώματά της αποτελούν το γνωστό μελίτωμα που στάζει από τα πεύκα και αποτελεί την βασική τροφή της μέλισσας, παραγωγού του πευκόμελου. Υπολογίζεται ότι έως και το 60% της παραγωγής του πευκόμελου στην Ελλάδα και την Τουρκία παράγεται χάρις στη *Marchalina hellenica*. Η ***Marchalina hellenica***

αναπαράγεται με παρθενογένεση, μια φορά το χρόνο. Ζει στις σχισμές του δένδρου, κρυπτόμενη από τη βαμβακάδα που η ίδια παράγει και ρουφώντας χυμούς με το μακρύ της ρύγχος (διπλάσιο από το μήκος του σώματός της, έως 2cm) από το δένδρο για να τραφεί. Σύμφωνα με το τον Κ. Νικολόπουλο (1965) ο βιολογικός κύκλος του θηλυκού περιλαμβάνει τέσσερα στάδια: αυγό, πρώτο στάδιο, δεύτερο στάδιο και ενηλικίωση. Κατά τη διάρκεια του δεύτερου σταδίου που διαχειμάζει αυξάνει δραματικά την άντληση χυμών από το προσβληθέν δένδρο, προκαλώντας άμεσα ή έμμεσα τα φαινόμενα ολικής ή μερικής ξήρανσης που παρατηρούμε.

Το έντομο αυτό αποφάσισαν κάποια στιγμή να διαδώσουν ανά την Ελλάδα ορισμένοι Μελισσοκομικοί συνεταιρισμοί, αγνοώντας ή αδιαφορώντας για τις ενδεχόμενες καταστροφικές οικολογικές συνέπειες, με τις οδηγίες και ευλογίες επιστημόνων του Υπουργείου Γεωργίας. Η τεχνητή αυτή διάδοση έλαβε χώρα χωρίς καμιά ειδική προηγούμενη μελέτη ή έρευνα, χωρίς ανάμειξη ούτε γνώση των κατ' εξοχήν αρμοδίων δασικών υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας. Το αποτέλεσμα ήταν η ριζική διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας τουλάχιστον στο αστικό και περιαστικό πεύκο (άλση, δάση, αυλές, δεντροστοιχίες κλπ). Το έντομο αυτό με ελάχιστα αποτελεσματικούς φυσικούς εχθρούς αποδεκατίζει-άμεσα ή έμμεσα- τα πευκοδάση της χώρας μας.

Το ιστορικό της διάδοσης της *Marchalina hellenica*.

Το ιστορικό ντοκουμέντο της οικολογικής καταστροφής όπως αποτυπώνεται στο βιβλίο του γεωπόνου Θανάση Μπίκου.

Το έτος 2000 το Υπουργείο Γεωργίας κυκλοφόρησε το βιβλίο του υπαλλήλου του, γεωπόνου κυρίου Θανάση Μπίκου, με οδηγίες για την αποτελεσματικότερη- με τεχνητές μεθόδους των εμβολιασμών- διάδοση του εντόμου. Το βιβλίο αυτό αποτελεί αδιάψευστη μαρτυρία για το πως, ποιοι και πότε επετέλεσαν την οικολογική αυτή πανωλεθρία.

Το πραγματικά ενδιαφέρον αυτό βιβλίο περιέχει προτροπές και οδηγίες προς τους μελισσοκόμους όπως αυτή της σελίδας 48 : «Κάντε ανοιχτούς εμβολιασμούς» συνιστά ο εν λόγω γεωπόνος «Με άλλα λόγια διασπείρετε τα εμβόλια μέσα στο δάσος και δώστε χρόνο στον εργάτη να προχωρήσει προοδευτικά μόνος του. Εμείς τοποθετούμε σ'ένα δάσος μικρές γλυκές φωτιές» καταλήγει με οξυδέρκεια και πάλι ο κύριος Μπίκος. Στην εισαγωγή άλλωστε του βιβλίου του ο συγγραφέας αναφέρεται στον αγώνα του για τη διάδοση της βαμβακίασης σημειώνοντας προφητικά ότι έχει κάνει «έναν δεκαετή (1990-2000) αγώνα του οποίου τα αποτελέσματα ήδη φαίνονται, αλλά και θα συνεχίσουν»..

Ο «Εμβολιασμός» της πεύκης

Σύμφωνα με την έκδοση εκείνη του Υπουργείου Γεωργίας από τη δεκαετία του 1990 ήδη άρχισαν οι **πειραματικοί** εμβολιασμοί των πεύκων: στα σχεδιαγράμματα που παρατίθενται στο πόνημα του Μπίκου παρατίθενται στοιχεία για την τεχνητή εξάπλωση που προκάλεσε το Υπουργείο Γεωργίας και που ανάγονται στο **1991**.

Συγκεκριμένα άρχισαν πειραματισμοί στα περιαστικά δάση της Αθήνας και γενικότερα της Αττικής, που αυτονόητα θεωρήθηκαν από τους υπεύθυνους υπερμαχούς της ωφελιμότητας της *M. hellenica* οι ιδανικοί πειραματικοί αγροί. Σύμφωνα με το παρατιθέμενο σχέδιο στο βιβλίο του κυρίου Μπίκου οι προσπάθειες για τη συστηματική εξάπλωση άρχισαν το 1991 στις περιοχές Παγκρατίου γύρω από το Α' νεκροταφείο. Έτσι την 12.4.1991 χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά 50 ώριμα θηλυκά σε κινητή, έρπουσα μορφή τα οποία τοποθετήθηκαν σε στρατηγικά σημεία της περιοχής, σε περίπου 14 πεύκα ηλικίας άνω των

25 ετών. Στη συνέχεια έγινε συστηματική παρατήρηση της εξάπλωσής του μέχρι το 1996. Στις 12.4.1991 γίνεται εμβολιασμός των υγιών πεύκων στην περιοχή της Πανεπιστημιούπολης Ζωγράφου. Ακολούθως, την 1.5.1991 έγινε δεύτερο πείραμα στην περιοχή του Αεροδρομίου του Ελληνικού. Τοποθετήθηκε τότε κλαδίσκος με αυγόσακκους σε «καχεκτικά» πεύκα. Τα στοιχεία που παραθέτει το Υπουργείο είναι ενδεικτικά: τον Νοέμβριο του 1991 μολύνθηκαν 2 πεύκα. Τον Οκτώβριο του 1992 η επιδημία άγγιξε 9 πεύκα. Τον Οκτώβριο του 1993 επεκτάθηκε σε 16 πεύκα. Το Σεπτέμβριο του 1994 άγγιξε τα 21 πεύκα, τον Οκτώβριο του 1995 έφτασε τα 28 και τέλος τον Δεκέμβριο του 1996 είχε φθάσει τα 41 πεύκα.

Το 1991 επίσης έγινε εμβολιασμός των πεύκων της περιοχής πλατείας της Δάφνης με 50 θηλυκά σε έρπουσα μορφή τα οποία γρήγορα εξαπλώθηκαν γύρω από την πλατεία. Στις 30.4.1993 γίνεται εμβολιασμός των δένδρων στο νεκροταφείο Βάρκιζας-Βουλιαγμένης. Στις 2 Μαΐου του 1994 γίνεται εμβολιασμός της περιοχής των Ιλισίων. Στις 30 Απριλίου συνεχίζει ο εμβολιασμός με στόχο τα πεύκα της περιοχής του Βύρωνα. Στις 18.6.1996 υπάρχει η παρατήρηση ότι υπάρχουν και «μη εμβολιασμένα καχεκτικά» δένδρα.. Όλες οι παραπάνω πληροφορίες προέρχονται από τα πρωτότυπα σχεδιαγράμματα της εποχής εκείνης.

Συγκεντρωτικός Πίνακας με τις τοποθεσίες εφαρμογών από το 1991 μέχρι το 1996

A/A	ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ	ΕΤΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
1	Νεκροταφείο Βάρκιζας-Βουλιαγμένης	91,92,93
2	Αναδασώσεις Αργυρούπολης	91,92,93,94,95
3	Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου	91,92,93,94,95
4	Νεκροταφείο Βύρωνα (Δρόμο)	93,94,95
5	Νεκροταφείο Βύρωνα (Εξοχή)	93,94,95
6	Φοιτητική Εστία Ιλισίων	91,92,93,94,95
7	Ελληνικό	91, 92, 93
8	Παγκράτι - Υμηττού	91, 92, 93
9	Στρατόπεδο Ευκάλυπτος Βύρωνα	93,94,95
10	Τερψιθέα/ Άνω Γλυφάδα	93, 94, 95
11	Νέα Σμύρνη	92, 94, 95
12	Δάφνη	91, 92, 93
13	Άνω Καλαμάκι	92, 94, 95

14

Καισαριανή

92, 94, 95

B. Εμβολιασμός ελάτης

Σύμφωνα με το τον ερευνητή εντομολόγο κύριο Μπακαντρίτσο στο όρος Χελμός της Πελοποννήσου εμβολιάστηκαν επίσης με την M. Hellenica 270 έλατα το 1995 και άλλα 270 το 1996 (το πείραμα έλαβε χώρα στις συντεταγμένες 22° 11'33" Ανατολικά 37° 59'30" Βόρεια σε ύψος 2000 μέτρων).

Την ίδια εποχή έγιναν εμβολιασμοί στην περιοχή τους όρους Φτέρη (το πείραμα έλαβε χώρα στις συντεταγμένες 22° 4'40" Ανατολικά 38° 9'10" Βόρεια σε ύψος 700 μέτρων).

Οι «εμβολιασμοί» όμως των δένδρων όχι μόνο δεν σταμάτησαν αλλά πολλαπλασιάστηκαν.

Οι κρατικές και ευρωπαϊκές επιχορηγήσεις για τον εμβολιασμό.

Ήδη από το 1992 το τμήμα Μελισσοκομίας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου επιτυγχάνει την επιχορήγηση μέσω των ΠΕΠ (Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα) με 74 εκατομμύρια δραχμές για τον εμβολιασμό 10.000 στρεμμάτων στα δάση της Κεντρικής Μακεδονίας και της Στερεάς Ελλάδος.

Ακολουθεί η ένταξη στο Δεύτερο Πακέτο Delors. Με το δεύτερο Κοινοτικό Πλαίσιο στήριξης εγκρίθηκαν για εμβολιασμό 55.000 στρέμματα για ποσό ύψους 440 εκατομμυρίων δραχμών με έτος έναρξης το 1999 και λήξη μετά μια πενταετία. Το 1996 εκδόθηκε μάλιστα από το

Υπουργείο Γεωργίας βιβλίο με οδηγίες για τον αποτελεσματικό εμβολιασμό των δένδρων.

Συνολικά εμβολιάστηκαν -σύμφωνα πάντα με το βιβλίο του κυρίου Μπίκου:

ΕΤΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΔΡΑΧΜΕΣ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ	ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΟΙ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΕΜΒΟΛΙΑΣΘΕΝΤΑ		
1996	39	120	15000
1997	38	120	15000
1998	42	136	34000
1999	44	175,5	43875
2000	46	183,5	45875
ΣΥΝΟΛΑ	209	735	153750

Η αντίδραση της Φιλοδοσικής.

Η Φιλοδοσική ήταν η πρώτη που έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου. Την ίδια στιγμή που το Υπουργείο Γεωργίας υπόπτως κώφευε, η Φιλοδοσική άρχισε να καταγγέλλει την συμπαιγνία Υπουργείου Γεωργίας και Μελισσοκομικών συνεταιρισμών. Στις 2 Οκτωβρίου 2003 οργάνωσε συνέδριο με προσκεκλημένους την τότε Αντιπρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων κυρία Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη, τον καθηγητή Χρήστο Ζερεφό, τον πρώην πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας και πρόεδρο του Επιμελητηρίου περιβάλλοντος Μιχάλη Δεκλερή, τον Δρα Θεοδ. Μπρούμα, εκπροσώπους του τμήματος διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ, του Δρα Π. Πετράκη και άλλων πολλών. Στο συνέδριο αυτό επισημάνθηκε ο κίνδυνος της ολοκληρωτικής καταστροφής που συνιστά η τεχνητά προκληθείσα διάδοση της *Marchalina hellenica*.

Στις 4 Απριλίου 2005 η Φιλοδασική στέλνει [επιστολή](#) στον Επίτροπο για το Περιβάλλον κ. Σ. Δήμα για να του επισημάνει το γεγονός. Στην απάντηση του στις 21 Ιουνίου 2005 ο κ.Σ. Δήμας σημειώνει ότι, μια και η *Marchalina hellenica* δεν περιλαμβάνεται στον κατάλογο επιβλαβών οργανισμών ή στον κατάλογο συναγερμού του Ευρωπαϊκού και Μεσογειακού Οργανισμού Φυτοπροστασίας, οι υπηρεσίες του δεν μπορούν κάνουν τίποτα δεδομένου ότι η δασική πολιτική εμπίπτει κατά κανόνα στις αρμοδιότητες των κρατών μελών.

Έτσι στις 7 Οκτωβρίου 2005 Η Φιλοδασική [καταγγέλει](#) επίσημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση την καταστροφή που συντελείται από το έντομο Μ.Η στις περιοχές Natura 2000 τις οποίες τα κράτη μέλη οφείλουν προστατεύουν. Στις 20 Δεκεμβρίου 2005 η Ε.Ε κάνει [δεκτή](#) προς εξέταση την καταγγελία της Φιλοδασικής.

Στις 21 Φεβρουαρίου 2006 η Φιλοδασική [ζητά επίσημα να συμπεριληφθεί η Μ.Η](#) στον κατάλογο συναγερμού του Ευρωπαϊκού και Μεσογειακού οργανισμού Φυτοπροστασίας, πράγμα που γίνεται [δεκτό](#)

Οι κινήσεις αυτές της Φιλοδασικής άρχισαν να αποδίδουν καρπούς. Ήδη πολλές χώρες του κόσμου , όπως το Ισραήλ ή η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας ενέταξαν το έντομο Μ.Η στις λίστες απαγορευμένων εντόμων. Ταυτόχρονα ο επίτροπος Περιβάλλοντος της Ε.Ε κύριος Σ. Δήμας απέστειλε προειδοποιητική επιστολή προς την Ελληνική Κυβέρνηση, με αποδέκτες τους Υπουργούς Εξωτερικών, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ με την οποία εγκαλεί τις Ελληνικές αρχές για τον συνεχιζόμενο σε όλη τη χώρα ατιμώρητο "εμβολιασμό" των πεύκων. Η επιστολή αυτή αποτελεί την τελευταία πράξη πριν την παραπομπή της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για την παραβίαση της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης από την πλευρά του εξέδωσε [ανακοίνωση](#) στις 25.4.2007 με την οποία προσπαθεί να πείσει ότι πράγματι κάνει κάποιες ενέργειες.

Για περισσότερες πληροφορίες για τις Υπουργικές Αποφάσεις ή τις ανακοινώσεις των εμπλεκόμενων Υπουργείων πατήστε [εδώ](#) . Μπορείτε επίσης να δείτε [τι έχει γραφεί στον Τύπο](#) για το θέμα αυτό μέχρι σήμερα ή να διαβάσετε

διάφορες μελέτες